

Svatbine navade štajerskih Slovincov okoli Laškega.

(Spisal Drag. Ferd. Ripsl.)

Če se želi kdo oženiti, se podá najpred sam, ali s kakim zgovornim možem, ki je večidel potem za starašineta, v hišo izvoljene neveste. Pa nikari, da bi jo koj od kraja vdela, zakaj sta prišla; dolgo se pogovarjajo o raznih drugih rečeh in potem šele poprašata, ali bi se dobilo dekle v zakon, in ali bi smela kakor „ženin“ in „starašina“ priti „na ogled“. Če nevestin oče privolijo, pride ženin s svojim naprošenim starašinetom za neke dui pozneje „na ogled, da se nekoliko spoznajo“. Pogovorijo se, koliko ženin kaj glešta, koliko dote (juterne) bo nevesta dobila, in kdaj bo s svojimi stariši prišla k ženinu „na ogled“. Po teh ogledih še le sklenejo, ali bo kaj iz ženitve ali nič, in kdaj pojdejo „pisma“ delat. Je li juterno pismo narejeno, in deželska gosposka dovolila zakon, prideta očeta, ženin in nevesta z dvema pričama k gospodu župniku nevestine fare k zaroki, dajo na oklic in se zmenijo, kdaj bo poroka. Večidel je poroka v pondeljek zjutraj ob ednajstih po odsluženi sv. maši, malokdaj v nedeljo po sv. opraviu ali po večernicah; (v torek ali sredo, pravijo, da beriči in konjederci k poroki gredó).

Na večer pred poroko se v hiši ženinovi snidejo na večerjo: starašina, tovarš („*Bräutführer*“^{*)}), povabljeni svati in godci. Pri večerji vstane starašina in nagovori ženina naj lepše, ko more in zna, da naj dobro premisli, da nicojšno noč mora slovó dati sebitnemu stanu, svojim poprešnim (sedajnim) tovaršem in navadam i. t. d. Potem napije zdravičko za dobro srečo v novem stanu, godci po štajarsko zagodejo, in vsi ga pijo, kolikor ga morejo. — Ravno kaj enakega se godi v hiši nevestini, kamor njen starašina, od nje povabljeni svati, njena „vojarna“ in „družica“ (nemškutarji pravijo: „*kranceljunfrova*“) na večerjo pridejo; samo da godcov ni.

Drugo jutro na vse zgodaj dobijo svati kaj toplega k zajterku: juhe, govejega mesa, klobas, kruha in vina; na zadnje še šentjanževca na mizo prinesó, in starašineta začneta namesto ženina in neveste se poslavljati starišem, žlahti in vsem domačim ljudem; vsi si jokaje roke podajajo. — Ženinov starašina vzame pod plajš (plajše imajo vsi moški, akoravno bi bila poroka o kresu^{**}), en bokal vina in eno kupico; godci, naprej gredoči, pa zagodejo „*marš*“; ženin in starašina se modro deržita, tovarš pa in svati za njima ukajo in streljajo. Če je mogoče se voziti, se peljejo, godci na lojterškem, lepo s smerečjem okinčanem vozu.

*) Kmetje ga le za „tovarša“ imajo, kakor tudi od „kranceljunfrove“ nič ne vejo.

**) Ta navada je tudi v Rožu na Koroškem.

Vsi konji imajo pušcelce na komatih. Starši in drugi domači ljudje vsi doma ostanejo. Kedar pa mora oče, če morebiti ženin ali nevesta še nista v letih, pri poročevanju za pričo biti, tako ne gre s svati vred v cerkev, tudi ne svatovsko oblečen, temveč zavije jo sam po drugem poti v vsednji obleki, kakor da bi šel na kako delo.

Pri nevesti.

Kedar pridejo do nevestine hiše, so vrata zaperte in vse je v hiši tiho. Nevesta, vojarna, družica in še kaka stara, kolikor mogoče, gerda baba, so skrite v kakem kotu ali v drugi izbi.

Starašina ženinov (katerega bom za naprej le prvega imenoval, nevestinega pa drugega) poterka na zaperte vrata rekoč: „*Hvaljen bodi Jezus Kristus!* „*Dobro jutro, oča hišni gospodar*“ — Notri je vse tiho. Pervi starašina dalej govori: „*Kaj pa da nič glasu ni? Nobenega odgovora na moje pošteno, keršansko pozdravljenje? Ali nimate časa, se z nami pogovarjati? Ali ni nikogar v hiši? Morebiti volom, kravam in juncom polagate? Ali konje štrigljate? Ali gnoj kidate?* — *Vse to zdaj na strani pustite, se k nam obrnite, k nam pritecite in nam le po odgovorite!*“ — Oddahne se nekoliko in čaka odgovora; ker pa le nobenega ni, zagodejo godci po štajarsko, in ko nehajo, starašina drugič poterka rekoč: „*Morebiti ste pa na polju, da orjete, sejete, vlačite, kermo spravljate? Ali na kašči žito merite za v mlin ali na prodaj? Ali v kleti vino pretakate? Vse to pa zdaj na strani pustite, se k nam obrnite, k nam pritecite in nam lepó odgovorite!*“ — Zopet nekoliko počaka, pa ravno tako zastonj, kakor prvo-krat; godci drugokrat zagodejo in starašina tretjič poterka rekoč: „*Morebiti se pa oblačite za kak božji pot, na botrino, na furož (kolino) ali na ohcet? Morebiti ste šli h kaki pogrebšini ali sedmini?* — *Vse to zdaj na strani pustite, se k nam obrnite, k nam pritecite in nam lepó odgovorite!*“ — Še ni nobenega odgovora, kakor da bi bili vsi pomerliv hiši; godci zopet po štajarsko zagodejo, in prvi starašina zopet poterka in dalej praša. Če je starašina prav prebrisana glava, zlo domišljiv in zgovoren mož, poterka po dvanajstkrat, godci ravno tolikokrat zagodejo, in trinajstokrat še le praša: „*Ali imam zdaj že pravico in privoljenje, za vašo pošteno živplo (kljuko) prijeti?*“

Zdaj mu odgovori hišni gospodar sam ali pa namesto njega nevestini starašina od znotraj glasno: „*Ja!*“ Pervi starašina še enkrat poterka, in ko se zasliši: „*Le noter!*“ vsi svati odkriti v hišo stopijo s pozdravljenjem: „*Hvaljen bodi Jezus Kristus!*“ Odgovor: „*Na vekomaj. Amen.*“

1. starašina reče: „*Dobro jutro, oča hišni gospodar! jaz imam z vami par besedi govoriti; ali bote vi sami se z menoj pogovarjali, ali imate morebiti svojega namestnika?*“ —

Če hišnemu gospodarju beseda gladko ne teče, ali če se mu govoriti ne ljubi, pokaže 2. starašineta svojega namestnika, h kateremu se 1. starašina oberne rekoč: „*No, oče starašina! bova se pa midva pogo-*

vorila ; če ste kaj željni zvediti, kdo da smo, vam bomo na vaše vprašanje že lepo in pošteno odgovorili“.

2. starašina : „No, kdo ste pa ? Ali imate pismo, ki je na peterih voglih zapečateno ?“

1. starašina : „O ja ! imamo ga pa ! — Podá mu desno roko (persti so pečati, roka pa je pismo). Vsi si v roke sežejo, navadno pozdravljenje Slovincov.

2. starašina : I, kaj pa iščete tukaj ? kdo ste pa ? — Imate še kakih drugih pisem, ki o vas govorijo ? —

1. starašina : „O kaj pa da, imamo še drugo pismo tudi !“ — Zdaj privleče iz pod plajša bokal vina in kupico, mu natoči in zdravje napije.

2. starašina pije in praša : „No, ste že poštteni ljudje ; tako zdaj nam pa vendar enkrat povejte, kaj tukaj iščete, kaj hočete od nas ? Po kaj ste prišli sem, in kdo ste ?“

1. starašina : „Mi smo vertnarji, in kjer je zdaj ravno pravi čas, rožice presájati, iščemo žlahnih in imenitnih rožic za naš vert ; zvedeli smo pa, da imate vi prav imenitno, stoletno cvetlico, ktera se imenuje I. (nevestino ime), njo bi radi od vas izprosili, in jo v naš vert I. (ime hiše in vasi, kjer je ženin doma) presadili.

2. starašina : „Kaj ? stoletno rožo ? da bi sto let cvetela ? — Tako žlahnih cvetlic mi pač nimamo“.

1. starašina : „Zakaj ste jo pa dali na oznanilo ?“ —

2. starašina : „Ja, kaj tudi vi ste to že zvedeli ? — No, kolikokrat je pa že šlo sonce v božji gnadi za goré, odkar je bilo prvo oznanilo ? —

Pervi starašina mora to dobro vedeti, ako noče, da se mu drugi posmehujejo in ga za bedaka imajo. Če je prav povedal, drugi starašina dalej reče : „Če pa vi hočete to žlahno rožo od nas dobiti in jo v svoj vert presaditi, nam morate pa še veliko več povedati.“ (Dalje prihodnjič.)

Narodne pesme.

Zagorska.

(Poslal A. Kos.)

Uzka staza, novi kloštar ;
Po njej hode tri angjeli.
Pervi veli: kaj je ovo ?
Mertvo telo trdno leži.
Drugi veli: dignimo ga,
Nosimo ga v novi kloštar !
Sama vrata odpirala,
Sami dupliri se užgali,

Sami zvoní zazvonili,
Sam je Isus misu služil,
Sveti Petar njeg' poslužil,
Sama majka k mizi došla ;
Sama majka od nje prošla,
Sami dupliri ugašali,
Sama vrata zapirala,
Sami zvoní zastajali.

Isterska.

(Zapisal J. Volčič.)

„Stani Mare, pod te voda teče !“
„Neka teče, da bi me ponesla !

Tuga mi je na serdašce pala ;
Sve sporadi kraljevića Marka ;